

Алгоритм гiй сторони обвинувачення пiсля виявлення незадекларованих активiв у ходi розслiдування отримання неправомiрної вигоди

Василь Михайлович Гудз*

Нацiональна академiя внутрiшнiх справ, Киiв, Україна

*e-mail: hudzvm@gmail.com

Анотацiя

Виявлення незадекларованих активiв при розслiдуванні отримання неправомiрної вигоди службовою особою ставить перед органами досудового розслiдування завдання, якi потребують прийняття тих чи iнших процесуальних рiшень. Iз метою окреслення алгоритму вiдповiдних дiй у статтi досліджено правовi механiзми, якi є в розпорядженнi правоохоронних органiв України у зазначених випадках. Актуальнiсть та новизна дослідження полягають у тому, що при розслiдуванні одержання неправомiрної вигоди може виникнути потреба в застосуванні таких правових iнструментiв, якi введени в українське законодавство порiвняно нещодавно, є недостатньо дослідженими та, як свiдчить практика, потребують удосконалення. Метою дослідження є вивчення алгоритму дiй та його особливостей при виявленнi правоохоронними органами України незадекларованих активiв, пiд час розслiдування отримання неправомiрної вигоди службовою особою. Для досягнення мети застосовано формально-юридичний, логiко-правовий, дiалектичний, описовий, системний та логiчний методи. Результати дослідження свiдчать, що залежно вiд ситуацiї органи досудового розслiдування можуть обирати рiзні стратегiї процесуальних дiй. До них можна вiднести доказування декларування недостовiрної iнформацiї службовою особою, збiр доказової бази для позову про визнання активiв необґрунтованими та iх стягнення в дохiд держави, або ж доказування незаконного збагачення. Констатовано, що станом на сьогоднi українське законодавство мiстить приписи, що дають змогу протидiяти порушенням закону та належним чином реагувати на наявнiсть у власностi або в користуванні державних службовцiв незадекларованого майна, яке також може бути набуто у власнiсть без законних на те пiдстав. Подальшi ж дослідження мають бути спрямованi на пошук шляхiв удосконалення законодавства крiзь призму судової та правоохоронної практики, що буде формуватися в майбутньому. Це допоможе вдосконалити описанi правовi iнструменти, адаптує українське законодавство до законодавства передових свiтових демократiй, сприятиме утвердженню законностi та правопорядку.

Ключові слова: цивiльна конфiскацiя; незадекларованi активи; незаконне збагачення.

Algorithm of Actions of the Prosecution After Detecting Undeclared Assets in the Course of Investigating the Receipt of Undue Advantage

Vasyl M. Hudz*

National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

*e-mail: hudzvm@gmail.com

Abstract

The detection of undeclared assets in the course of investigating the receipt of an unlawful benefit by public official poses challenges for pre-trial investigation authorities, and requires them to make certain procedural decisions. In order to outline this algorithm of appropriate actions, the article examines the legal mechanisms available to Ukrainian law enforcement agencies in such cases. It is important to stress that when investigating the receipt of unlawful benefits, it may be necessary to apply legal instruments that have been introduced into Ukrainian legislation only recently, and that might require substantial changes in the near future. The aim of this study is to examine the algorithm of actions that are applied when Ukrainian law enforcement agencies detect undeclared assets during the investigation of the receipt of unlawful benefits by an official. To achieve this objective, the study employed formal-legal, logical-legal, dialectical, descriptive, systematic and logical methods. The results of the study show that in certain situations, pre-trial investigation authorities have different tactics at their disposal. These include providing evidence that an official has declared inaccurate information, gathering evidence for a lawsuit that aims at showing that assets have not been acquired lawfully and that is geared at recovering them as state revenue, or proving illegal enrichment. It is the author's conviction that the study also proves that current Ukrainian legislation contains provisions that allow for effectively countering violations of the law and responding appropriately to the ownership or use of undeclared property by public officials. The author is also of the opinion that further research should focus on finding ways to improve legislation through the prism of judicial and law enforcement practice that will be developed in the future. This will help to improve the legal instruments described, adapt Ukrainian legislation to the legislation of advanced democracies, and contribute to the establishment of legality and the rule of law.

Keywords: civil forfeiture; undeclared assets; illegal enrichment.

Вступ

Обраний народом України курс до демократії та утвердження прав і свобод людини зобов'язує державні інституції належним чином реагувати на ті виклики, які виникають при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень. Підтримка демократії в Україні, особливо в умовах військової агресії, стає актуальною та важливою. Ця підтримка також відіграє визначальну роль у забезпеченні стабільності, безпеки та перспективного майбутнього держави [1].

У ході євроінтеграційного процесу Україна взяла на себе зобов'язання щодо гармонізації вітчизняного законодавства із законодавством ЄС. Норми про необхідність запровадження відповідальності за декларування недостовірних даних та за незаконне збагачення державними службовцями містяться в Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, яка набрала чинності для України у 2010 р. Зокрема, у ст. 8 «Кодекси поведінки державних посадових осіб» визначено, що кожна держава – учасниця Конвенції прагне запроваджувати заходи й системи, які зобов'язують державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації про позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи, суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів стосовно їхніх функцій як державних посадових осіб. При цьому в ст. 20 «Незаконне збагачення» вказано, що кожна держава-учасниця розглядає можливість вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочином умисне незаконне збагачення, тобто значне збільшення активів державної посадової особи, яке перевищує її законні доходи і які вона не може раціонально обґрунтувати [2].

Як наслідок, це привело до введення нових норм у цивільне, цивільне процесуальне, кримінальне та кримінальне процесуальне законодавство України, які встановили відповідальність за декларування недостовірної інформації службовими особами та за набуття ними у власність активів без законних на те підстав.

Як свідчить практика, у ході доказування отримання неправомірної вигоди службовою особою, незалежно від результатів досудового розслідування, під час проведення тих чи інших слідчих дій або негласних слідчих (розшукових) дій трапляються випадки виявлення у власності або в користуванні в службових осіб незадекларованих активів. Такі активи можуть бути не пов'язані із первинним досудовим розслідуванням та виражатись у різному вигляді – готівкові кошти, транспортні засоби, нерухомість, криптовалютині активи тощо.

У таких ситуаціях перед правоохоронними органами України постають відповідні завдання, які полягають у належному реагуванні на зазначене, тобто у вчиненні дій відповідно до чинного законодавства. Алгоритми таких дій вирізняються в кожному конкретному випадку. Обрати правильний шлях можна лише при одночасному індивідуальному та комплексному дослідженні усіх обставин, що допоможе побачити ситуацію в сукупності із усіма пов'язаними чинниками та мінімізує ризик допущення процесуальних помилок.

Доцільно зауважити, що наведена вище проблематика вітчизняними науковцями не вивчалась, проте ними розглядалися окремі її елементи, що сприяло якісному розкриттю обраної теми. Для цього визначено мету дослідження, що полягає у вивченні алгоритму дій та його особливостей при виявленні правоохоронними органами України незадекларованих активів, під час розслідування отримання неправомірної вигоди службовою особою. Для досягнення поставленої мети вирішувалися завдання, що передбачали дослідження юридичної характеристики кожного із можливих варіантів дій, та вивчення практичної складової у вказаних випадках. Виконання завдань для досягнення мети дослідження сприяло виявленню чинників, що призводять до помилок, а також встановленню нормативних прогалів у законодавстві, що допомогло запропонувати практичні шляхи мінімізації негативних наслідків.

Матеріали та методи

Для розкриття проблематики дослідження проведено у певній логічній послідовності. На першому етапі було розглянуто загальну характеристику поведінки правоохоронних органів при виявленні незадекларованих активів у ході розслідування отримання неправомірної вигоди службовою особою. У подальшому детально досліджено алгоритми дій, якими може скористатись орган досудового розслідування. Зокрема, такими є розкриті на наступних етапах роботи: притягнення службової особи до кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації; подання позову про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави; притягнення до кримінальної відповідальності службової особи за незаконне збагачення. Як наслідок, це допомогло запропонувати шляхи удосконалення чинного законодавства, що регулює досліджувані правові механізми.

Під час дослідження використано такі методи наукового аналізу: 1) формально-юридичний, що дав змогу розкрити актуальне законодавче регулювання досліджуваної тематики та релевантну судову практику; 2) логіко-правовий дав можливість визначити та запропонувати законодавчі зміни, що сприятимуть удосконаленню застосування досліджуваних правових механізмів на практиці; 3) діалектичний допоміг дослідити тему в розвитку, крізь призму законодавчих змін та формування судової практики; 4) описовий сприяв послідовному та комплексному викладенню матеріалу, через виокремлення трьох можливих алгоритмів дій при виявленні незадекларованих активів у ході розслідування отримання неправомірної вигоди; 5) системний дав змогу комплексно розкрити тему дослідження та прояснити алгоритми дій під час виявлення незадекларованих активів як паралельні або ж взаємови-

ключні категорії; 6) логічний посприяв у формулюванні висновків за результатами дослідження відповідних алгоритмів дій через логічні умовиводи та узагальнення отриманих знань.

Результати та обговорення

Загальна характеристика дій при виявленні незадекларованих активів у ході розслідування отримання неправомірної вигоди службовою особою

Природа кримінальних дій, як правило, передбачає їх приховування суб'єктом вчинення кримінального правопорушення з метою уникнення покарання та збереження, можливо, отриманих протиправним шляхом активів або переваг. На сьогодні в Україні, як і в інших країнах світу, кількість виявлених кримінальних правопорушень є меншою за кількість тих, які були реально вчинені. Тобто, якщо зобразити усі вчинені кримінальні правопорушення як сто відсотків, то обсяг тих, які були виявлені та розслідувані, є меншим. Таку категорію характеризують поняттям «латентна злочинність», яку визначають як сукупність фактично вчинених, однак невиявлених злочинів, або таких, що внаслідок інших певних обставин не стали відомими правоохоронним і судовим органам [3].

При розслідуванні отримання неправомірної вигоди службовою особою, в силу дії певних норм кримінального процесуального законодавства, орган досудового розслідування має більше можливостей для виявлення вчинення порушень закону, що не стосуються теми розслідування. Цими можливостями є проведення тих чи інших слідчих (розшукових) дій (допит; обшук; огляд; проведення експертизи тощо) та негласних слідчих (розшукових) дій (таємне спостереження за особою; можливість переглядати вміст її електронних пристроїв; отримання таємного доступу до її листування та спілкування; проникнення до публічно недоступних місць тощо), адже кожна з них містить у собі комплекс пізнавальних моментів, що забезпечується встановленням певних слідів та істини [4].

Варто зазначити, що залежно від кваліфікації за тою чи іншою частиною ст. 368 Кримінального кодексу України «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», відповідно до кримінального законодавства, вчинений злочин може бути нетяжким, тяжким або особливо тяжким [5]. Що стосується негласних слідчих (розшукових) дій, то зазначені вище у цій статті можуть проводитися винятково у кримінальному провадженні щодо тяжких злочинів або особливо тяжких злочинів [6].

Антикорупційне декларування є одним із дієвих інструментів запобігання корупції в усіх її проявах. Воно традиційно розглядається як один з інстру-

ментів попередження протиправних діянь [7]. Як свідчить практика, часто при розслідуванні отримання неправомірної вигоди службовою особою відшукуються великі суми готівки, встановлюються факти прихованого набуття у власність активів у тому чи іншому вигляді або користування ними. Часто орган досудового розслідування встановлює, що такі активи не внесено службовими особами до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; їх вартість або еквівалент є більшим за офіційні доходи державного службовця; вони набуті у власність за вищу суму, ніж відображено у відповідній декларації державного службовця.

Перелічені випадки зумовлюють необхідність прийняття відповідних процесуальних рішень. Залежно від конкретних обставин, у кожному індивідуальному випадку орган досудового розслідування може обирати різні алгоритми дій.

Першим із них є реєстрація відповідного кримінального провадження за фактом декларування недостовірної інформації. У випадку виявлення необґрунтованих активів, вартість яких більша за мінімально встановлену законодавством, але яка не досягає порогу кримінальної відповідальності, можуть збиратися матеріали для подання позову про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави. Іншим шляхом є реєстрація та розслідування кримінального провадження за фактом незаконного збагачення.

Варто додати, що у випадку збору матеріалів для застосування цивільної конфіскації кримінальне провадження не здійснюється. Адже однією із найсуттєвіших її відмінностей від конфіскації в межах кримінального провадження є те, що така конфіскація є речовою, а її застосування можливе без засудження особи за вчинення злочину, оскільки в такому випадку переслідується не особа, а відповідне майно [8]. Тобто підхід, спрямований на конфіскацію, не направлений на покарання осіб, які володіють незаконно набутими доходами, і натомість зосереджується на вилученні таких активів [9].

При реєстрації ж кримінального провадження за фактами декларування недостовірної інформації або незаконного збагачення можна його об'єднати із кримінальним провадженням щодо отримання неправомірної вигоди службовою особою, або ж розслідувати як окреме. Також трапляються випадки, коли спочатку розслідування проводиться в об'єднаному кримінальному провадженні, а в подальшому здійснюється виділення одного із них, яке спрямовується до суду. Законне й обґрунтоване ухвалення рішень

про об'єднання і виділення матеріалів кримінальних проваджень дають можливість досягати позитивних для кримінального судочинства результатів, а саме: пришвидшення судочинства, процесуальної економії, створення умов для реалізації прав та законних інтересів учасників кримінального провадження [10].

Притягнення до кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації, виявлене при розслідуванні отримання неправомірної вигоди службовою особою

При виявленні великих сум готівкових коштів, криптогаманців із криптоактивами, встановленні фактів користування або володіння дороговартісним майном службовою особою під час розслідування отримання неправомірної вигоди наступним логічним кроком є перевірка декларування суб'єктом декларування у щорічній декларації цих активів, а також наявності у неї доходів, що дозволяли б набути їх у власність.

У разі встановлення відсутності зазначення активів у щорічній декларації та якщо такі обставини містять ознаки кримінального правопорушення, у слідчого або прокурора виникає обов'язок розпочати досудове розслідування за фактом декларування недостовірної інформації та вжити усіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення і особи, яка його вчинила [6].

Відповідно до українського законодавства, поріг кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації у щорічній декларації державного службовця станом на 1 січня 2026 р. становить 2,496 мільйона гривень. Посилення ж кримінальної відповідальності має місце при декларуванні недостовірної інформації на суму понад 8,32 мільйона гривень.

Варто зазначити, що діючи як інструмент боротьби з тіньовою економікою держави, електронне декларування може розглядатися як ефективний механізм протидії корупції в Україні в контексті процесів європейської інтеграції [11]. Воно також може бути потужним інструментом публічної підзвітності, щоб привернути увагу до зловживання державним службовим становищем, допомогти у переслідуванні корупціонерів та створити культуру контролю в державному секторі, яка стримує корупцію [12].

Крізь призму зазначеного варто описати одну з найбільш типових ситуацій при розслідуванні отримання державним службовцем неправомірної вигоди, що полягає у виявленні у ході обшуку значних сум незадекларованої готівки без їх декларування. У цьому разі є всі підстави вилучати вказані грошові кошти та звертатися до слідчого судді з метою їх арешту. Вони можуть бути

арештовані як із метою забезпечення можливої конфіскації майна як виду покарання у рамках кримінального провадження за фактом отримання неправомірної вигоди, так і з метою збереження речових доказів у рамках нового кримінального провадження за фактом декларування недостовірної інформації.

Можливим також є віднайдення у ході обшуку або під час проведення інших слідчих (розшукових) дій криптогаманців із наявними на них активами у вигляді криптовалюти, які не були внесені до щорічної декларації службової особи. Варто зазначити, що хоча правовий статус криптовалют та відносин, що виникають у результаті їх використання, досі не визначено [13], проте їх можна оцінити. У випадку виявлення таких активів механізм подібний до вищеописаного виявлення готівкових коштів. Однак при розслідуванні не зазначення у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування криптовалютних активів, значно легше встановити дати їх набуття, переміщення між різними криптоадресами, оскільки всі ці транзакції можна відстежити за допомогою спеціалізованих сайтів у мережі «Інтернет». Цей факт значно спрощує встановлення істини у кримінальному провадженні, а також дає можливість здобути нові докази, що можуть як підтвердити вину особи, так і спростувати вчинення кримінального правопорушення.

Також можливим є виявлення незадекларованих активів, які перебувають у власності або ж користуванні службової особи або членів її сім'ї, та які знаходяться за кордоном. Ця обставина передбачає використання механізму міжнародної правової допомоги. Як слушно зазначають науковці, міжнародне співробітництво в кримінальному провадженні є надзвичайно важливим для України і сприяє вдосконаленню як регуляторної основи, так і практичних ініціатив [14]. Варто констатувати, що вказаний шлях ускладнює документування, потребує багато часу, водночас є таким, що не має альтернатив.

При виявленні користування не внесеними до декларації державного службовця об'єктами нерухомості або транспортними засобами під час доказування отримання неправомірної вигоди алгоритм дій передбачає реєстрацію кримінального провадження за фактом декларування недостовірної інформації. При цьому немає потреби в накладенні арешту на незадеклароване майно у рамках нового провадження. Однак, якщо відповідна частина ст. 368 Кримінального кодексу України містить покарання у вигляді конфіскації майна та майно належить фігуранту провадження, доцільним є його арешт у чинному провадженні.

У таких ситуаціях важливо діяти швидко, адже якщо готівкові кошти можна вилучити і в такий спосіб обмежити право розпорядження ними державним службовцем, то в наведеному прикладі є ризик швидкого відчуження майна на користь особи, яка буде добросовісним вигодонабувачем, що унеможливить подальшу його конфіскацію у разі доведення вини в отриманні державним службовцем неправомірної вигоди. Варто додати, що українське законодавство також дає можливість у невідкладних випадках і винятково з метою збереження речових доказів або забезпечення можливої конфіскації чи спеціальної конфіскації майна у кримінальному провадженні щодо тяжкого чи особливо тяжкого злочину, за рішенням Директора Національного антикорупційного бюро України або його заступника та Директора Бюро економічної безпеки України або його заступника, погоджених прокурором, накладати попередній арешт на майно або кошти на рахунках фізичних або юридичних осіб у фінансових установах. Такі заходи застосовуються строком до 48 годин. І невідкладно після прийняття такого рішення, але не пізніше ніж протягом 24 годин, прокурор має звернутися до слідчого судді із клопотанням про арешт такого майна [6]. Як свідчить практика, такий механізм є досить дієвим та часто використовуваним, при цьому немає жодних обмежень щодо накладення попереднього арешту декілька разів поспіль, до прийняття рішення про безстроковий арешт майна уже за рішенням суду.

Варто зазначити, що стосовно тих самих активів може відбуватись доказування декларування недостовірної інформації паралельно із застосуванням цивільної конфіскації необґрунтованих активів. Приклади практичного застосування вказаного уже були в українському судочинстві. Зокрема, вироком Вищого антикорупційного суду від 5 лютого 2024 р. особу визнано винуватою у декларуванні недостовірної інформації, тобто у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою статті 366² Кримінального кодексу України. Незадекларованими активами у цьому випадку були квартира та два паркомісця [15].

У вказаному вирокі міститься інформація про позовну заяву Спеціалізованої антикорупційної прокуратури до засудженої за декларування недостовірної інформації особи, про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави [Там само]. Згідно із рішенням Вищого антикорупційного суду від 13 липня 2022 р., актив у вигляді вищевказаної квартири було визнано необґрунтованим, і частину вартості активу, яка не могла бути набута за рахунок законних доходів, стягнуто в дохід держави [16]. Також є неодноразові випадки реєстрації правоохоронними органами України кримінальних проваджень за ознаками вчинення одразу двох кримінальних правопорушень – декларування недостовірної інформації та незаконне збагачення.

Подання позову про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, що були виявлені при розслідуванні отримання неправомірної вигоди службовою особою

Часто активи, які виявляють у службовій особі під час розслідування отримання неправомірної вигоди, вартують більше, ніж сума отриманих нею законних доходів. У такому випадку може йтися про необґрунтовані активи, які, при належному доведенні, можуть бути конфісковані в дохід держави шляхом подання відповідного позову, тобто застосування так званої цивільної конфіскації. Найчастіше в науковій (зокрема іноземній) літературі визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави називають цивільною конфіскацією через закріплення його положень не в кримінальному законодавстві та використання цивільних, а не кримінальних процедур під час його застосування [17].

Запровадження вищевказаного інституту в українське законодавство відбулось у 2019 р. разом із повторною криміналізацією незаконного збагачення. Він має на меті спростити процедуру конфіскації майна державних службовців, яке набуто без законних на те підстав, тобто за кошти, які особа не могла отримати законним шляхом. Позов про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави може бути пред'явлено як до службової особи, яка набула у власність необґрунтовані активи, так і до іншої фізичної чи юридичної особи, яка набула у власність такі активи за дорученням службової особи, або якщо така службова особа може прямо чи опосередковано вчиняти щодо таких активів дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними [18].

Історично поняття конфіскації активів поза кримінальним провадженням виникло в країнах англосаксонської системи права і базується на уявленні про те, що, якщо «річ» порушує закон, держава має право її конфіскувати [19]. Водночас, якщо кримінальне судочинство здійснюється за стандартом доказування «поза розумним сумнівом», то при розгляді позову про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави застосовується стандарт «перевага доказів», або ж по-іншому його називають «баланс ймовірностей». Застосовуваний у ході цивільної конфіскації стандарт доказування є нижчим за той, що використовується у кримінальному процесі. У цьому разі суд виносить рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони [18]. У непрозорій сфері підозрілих активів, де прямі докази їх походження відсутні, такі послаблення істотно підвищують потенційну ефективність процедур конфіскації [9].

За загальним правилом, позов про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави подається та представництво держави в суді здійснюється прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. При цьому Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізована антикорупційна прокуратура, а у визначених законом випадках – Державне бюро розслідувань та Генеральна прокуратура України – вживають заходів щодо виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості [18].

Обов'язок позивача у позові про цивільну конфіскацію – навести у позові фактичні дані, які підтверджують зв'язок активів із службовою особою, а також їх необґрунтованість, тобто наявність різниці між вартістю таких активів та її законними доходами. У разі визнання судом достатньої доведеності зазначених фактів на підставі поданих позивачем доказів спростування необґрунтованості активів покладається на відповідача [Там само]. Ідентичну позицію у своєму рішенні від 12 травня 2015 р. по справі «Гогітідзе та інші проти Грузії» наводить Європейський суд з прав людини: тягар доведення законності походження майна, яке вважається незаконно набути, може бути законно покладений на відповідачів у некримінальних провадженнях щодо конфіскації, включаючи цивільні провадження *in rem* [20].

Після набрання чинності відповідними нормами про цивільну конфіскацію, наприкінці 2019 р., ще деякий час було відсутнє практичне застосування цього правового механізму. Це зумовлено тим, що конфіскації підлягало лише те майно, що було набуто у власність після набрання чинності нормами про цивільну конфіскацію. Як наслідок, на початковому етапі, деякий час не було відповідних виявлень набуття необґрунтованих активів. У подальшому цьому також сприяло призупинення подання службовими особами декларацій через повномасштабне вторгнення Росії на територію України. Нині, зі впливом певного часу з моменту запровадження відповідного механізму до законодавства України та відновленням процесу подання декларацій службовими особами, в українському суспільстві спостерігається зростання кількості поданих позовів до суду про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави.

Законодавець також установив перебіг позовної давності за вимогами про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, який починається від дня набуття оспорюваних активів відповідачем та становить 4 роки [21]. При цьому цивільна конфіскація може бути застосована лише до активів, набутих у власність після 28 листопада 2019 р., тобто дати набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих

актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів» [18].

На майно, яке є предметом спору про цивільну конфіскацію, або інші активи відповідача, що відповідають його вартості, може бути накладено арешт з метою забезпечення позову [Там само]. Однак навіть відчуження такого майна не є перешкодою для конфіскації його вартості та доходу, який він приніс. Зокрема, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, 6 березня 2025 р. подала позов про визнання необґрунтованою квартири, що була набута у власність 30 серпня 2021 р. та продана 21 серпня 2024 р. Позивач просив стягнути з особи вартість квартири, за яку її було куплено, та позитивну для особи різницю з її продажу (як дохід, що приніс необґрунтований актив) [22]. Тобто для застосування цивільної конфіскації достатнім є лише факт набуття майна без законних на те підстав, без наявності його у власності на день набрання законної сили відповідним рішенням суду. Для порівняння, у кримінальному процесі відчуження майна фігурантом провадження до його арешту, як заходу забезпечення кримінального провадження, призводить до неможливості це майно конфіскувати з метою покарання за вчинений злочин. Винятком є лише доведення стороною обвинувачення вчинення фродаторного правочину.

Варто зазначити, що чинним законодавством України не встановлено необхідності вчинення певних дій для початку збору матеріалів для позову про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення у дохід держави, на відмінну від кримінального процесу, де обов'язковою є реєстрація кримінального провадження в Єдиному реєстрі досудових розслідувань. До того ж, у вказаному Реєстрі необхідно зазначити дані документа, який послужив підставою для реєстрації (відповідна заява, рапорт, службова записка тощо). Тобто, як свідчить практика, збір матеріалів для позову розпочинається без вчинення конкретно визначених дій та створення тих чи інших первинно необхідних документів.

Оскільки інститут цивільної конфіскації в українське законодавство запроваджено порівняно нещодавно, а його повноцінне практичне застосування почалося ще пізніше, існують певні проблемні питання, на які варто звернути увагу в цьому дослідженні.

Як відомо, позовний процес, спрямований на цивільну конфіскацію необґрунтованих активів службових осіб у дохід держави, здійснюється в межах цивільного судового провадження. За цивільним процесуальним законодавством, суд має розпочати розгляд справи по суті не пізніше ніж через

шістдесят днів з дня відкриття провадження у справі, а у випадку продовження строку підготовчого провадження – не пізніше наступного дня з дня закінчення такого строку. Щодо розгляду справи по суті, то вона має бути розглянута протягом тридцяти днів з дня початку такого розгляду [18]. Тобто встановлений шістдесятиденний термін підготовчого провадження може бути продовжений на той строк, на який буде необхідно, чого не передбачено для тридцятиденного терміну розгляду справи по суті.

Як свідчить судова практика, всього за період від початку запровадження інституту цивільної конфіскації і до кінця 2025 р. Вищим антикорупційним судом було розглянуто тридцять п'ять судових справ (у тридцяти з них позов задоволено повністю або частково, у п'яти – у задоволенні позову відмовлено). При цьому лише у шести випадках суд дотримався встановленого законодавством часу розгляду справи по суті, тобто менше тридцяти днів. Середній же час розгляду таких справ становить орієнтовно дев'яносто п'ять днів. Проте в окремих випадках він є значно більшим. Зважаючи на викладене, враховуючи судову практику, складність такого роду цивільних судових спорів, особливості предмета спору та інтереси судочинства, саме для досліджуваної категорії справ доцільним є збільшення процесуального строку судового розгляду справи по суті до ста двадцяти днів.

Іншою важливою категорією є процедура збору доказової бази, яка у цьому разі чітко не регламентована. При цьому нині проблема невизначеності правил збору доказів на підтвердження набуття необґрунтованих активів посадовцями вирішується судовою практикою [23]. При використанні досліджуваного правового механізму вказане несе значні ризики, особливо на теперішніх початкових етапах його застосування. Це пов'язано саме із відсутністю судової практики, яка може формуватися ще багато років та призводити до різної оцінки судом ідентичних ситуацій.

Як вбачається, цивільна конфіскація несе новизну для українського законодавства та має певну відмінність від інших категорій цивільного процесу. Тому, незважаючи на наявність у Цивільному процесуальному кодексі України норм, що регулюють основні положення доказів та доказування, у ньому варто також регламентувати процес збору доказової бази для позовів про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. Адже законом, який запровадив відповідальність за набуття активів без законних на те підстав, внесено зміни до декількох законодавчих актів у частині збирання доказів для цивільної конфіскації, однак жодним чином про це не згадано у Цивільному процесуальному кодексі України.

Варто зазначити, що якщо механізм цивільної конфіскації щодо ідентичних активів може застосовуватись паралельно із доказуванням декларування

недостовірної інформації, а також доказуванням прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, то її застосування разом із доказуванням незаконного збагачення неможливе. Ці категорії є взаємовиключними.

Притягнення до кримінальної відповідальності за незаконне збагачення, виявлене при розслідуванні отримання неправомірної вигоди службовою особою

Розслідування отримання неправомірної вигоди службовою особою, особливо, вчинене високопосадовими особами, може призводити до виявлення іншого злочину – незаконного збагачення. Його можна вважати розширеною версією відмивання коштів, оскільки він поширює межі кримінальної відповідальності [9].

Суть цього злочину полягає в набутті особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, активів, вартість яких більше ніж на три тисячі прожиткових мінімумів для працездатних осіб перевищує її законні доходи [5].

Запровадження кримінальної відповідальності за незаконне збагачення у сьогоdnішньому вираженні відбулось у 2019 р. разом із прийняттям норм про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. Незважаючи на це, зростання вчинених злочинів незаконного збагачення, що знаходять вияв у веденні способу життя, який не відповідає законним доходам, є суттєвою проблемою у сфері протидії корупції [24].

До 2019 р. у законодавстві України уже існувала норма, що передбачала відповідальність за незаконне збагачення. Проте Конституційний Суд України визнав її неконституційною через її невідповідність вимозі юридичної визначеності як складовій конституційного принципу верховенства права, неузгодженість із конституційним принципом презумпції невинуватості, та з конституційним приписом щодо неприпустимості притягнення особи до відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів [25]. Варто зазначити, що не всі судді Конституційного Суду України погодились із таким рішенням, також воно викликало багато дискусії та критики в суспільстві. Після цього законодавцем було прийнято норму про незаконне збагачення із такою самою назвою, проте із дещо зміненим формулюванням.

Цей вид злочину є тяжким, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років, із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років

[5]. Міра відповідальності за незаконне збагачення не передбачає конфіскації майна. Проте до активів, які були предметом незаконного збагачення, може бути застосовано спеціальну конфіскацію. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», активи, набуті внаслідок вчинення корупційного правопорушення (до яких належить незаконне збагачення), підлягають конфіскації або спеціальній конфіскації за рішенням суду, в установленому законом порядку [26].

Як вказує Національне антикорупційне бюро України, протягом 2020–2024 років, про підозру в незаконному збагаченні повідомлено вісьмом особам. При цьому загальна сума незаконного збагачення у вказаних випадках, становить 396,9 мільйона гривень. Станом на 31 грудня 2024 р., детективи Національного бюро розслідували 48 кримінальних проваджень щодо незаконного збагачення [27]. З огляду на наведене, можна зробити висновок, що кількість випадків виявлення ознак незаконного збагачення зростає.

На відміну від розгляду позовів про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, до доказування незаконного збагачення, як і до усіх кримінальних проваджень, застосовується стандарт доказування «поза розумним сумнівом». Він є значно вищим за стандарт доказування «перевага доказів». Як зазначає Вищий антикорупційний суд у вирокі від 29 травня 2024 р., стандарт доведення поза розумним сумнівом незаконності походження активів без встановлення обставин преюдиційного корупційного злочину, які можуть із більшою імовірністю встановити незаконність такого походження, вимагає значних державних ресурсів [28]. Проте і в органу досудового розслідування в цьому разі значно більше інструментів, часу та перспектив для доведення вчинення злочину. Наочним прикладом є можливість здійснювати негласні слідчі (розшукові) дії, на результатах яких у певних кримінальних провадженнях ґрунтується значна частина доказової бази.

На початковому етапі виявлення ознак наявності активів, вартість яких перевищує законні доходи особи, не завжди є можливим правильно встановити межу їх вартості та визначити шлях, яким потрібно рухатись. Це може призвести до помилкового вибору стратегії збору доказів для позову про визнання необґрунтованих активів та їх стягнення в дохід держави, якщо сума активів більша за поріг кримінальної відповідальності, або ж помилкової реєстрації кримінального провадження за фактом незаконного збагачення, якщо така сума активів є меншою.

Такі помилки, авжеж, є добросовісними. Проте вони можуть нести значний негативний вплив, що знаходить вияв як у безрезультативному витрачанні ресурсів держави, так і в не досягненні поставлених завдань через сплив процесуальних строків.

Висновки

Стаття написана за результатами дослідження процесуальних алгоритмів дій при виявленні незадекларованих активів у ході розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Констатовано, що здійснення досудового слідства вказаного кримінального правопорушення, а саме проведення у ньому слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, дає можливість виявити ймовірні порушення закону, які не стосуються первинного кримінального провадження. Зокрема, під час проведення обшуку частими є випадки встановлення наявності незадекларованих активів, таких як значні суми готівкових коштів. Також можливим є віднайдення на етапі проведення слідчої (розшукової) дії тих чи інших криптогаманців із наявними на них активами у вигляді криптовалюти, які не були внесені до щорічної декларації службової особи.

За результатом аналізу слідчої (судової) практики, сформованої у процесі розслідування отримання неправомірної вигоди, виокремлено такі алгоритми дій детектива (слідчого): розслідування декларування недостовірної інформації; збір доказової бази для подання позову про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави або ж розслідування незаконного збагачення.

Встановлено, що розслідування незаконного збагачення або декларування недостовірної інформації можна проводити як у об'єднаному кримінальному провадженні з прийняттям пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, так і кожне окремо. Що стосується збору матеріалів для подання позову про визнання активів необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави, то вказаний процес може відбуватись паралельно із доказуванням кримінального провадження, у ході розслідування якого виявлено такі активи.

Список використаних джерел

- [1] Максак В. І. Демократія в Україні: виклики, цінності та перспективи розвитку. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2024. № 39. С. 203–207. <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.39.38>.
- [2] Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 31.01.2026).
- [3] Рішко Б. С. Латентна злочинність: поняття, причини, методи виявлення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 41, т. 2. С. 130–132. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/75af4805-3623-4647-82a2-8de01deb4823/content> (дата звернення: 31.01.2026).
- [4] Лазарев А. П. Механізм проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид наук : 12.00.09 / Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. Харків, 2018. 231 с.

- [5] Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
- [6] Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
- [7] Коломієць Т. О. Антикорупційне декларування як інструмент запобігання корупції в публічній службі: видове розмаїття, закріплене в законодавстві країн світу. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2021. № 3. С. 49–56. <https://doi.org/10.32838/tnu-2707-0581/2021.3/09>.
- [8] Колотило О. О. Конфіскація поза межами кримінального переслідування (цивільна конфіскація): міжнародно-правовий аспект. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 3. С. 81–88. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Nzizvru_2019_3_10.
- [9] Skirmantas B. Confiscation Beyond the All-Crime Approach and the Proportionality Principle—A Case of the Lithuanian Illicit Enrichment Offence Concept. *Laws (MDPI)*. 2025. Vol. 14, issue 1. P. 1–14. <https://doi.org/10.3390/laws14010001>.
- [10] Шабатура М. В. Удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства щодо об'єднання і виділення матеріалів кримінальних проваджень. *Наше право*. 2022. № 1. С. 241–246. <https://doi.org/10.32782/np.2022.1.39>.
- [11] Резнік О., Шендрик В., Запотоцька О., Попович Є., Почтовий М. Особливості е-декларування як ефективного інструмента запобігання корупції. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. Т. 22, вип. 2S. URL: [https://www.abacademies.org/articles/the-features-of-eclaration-as-an-effective-tool-to-prevent-corruption-8187.html](https://www.abacademies.org/articles/the-features-of-edeclaration-as-an-effective-tool-to-prevent-corruption-8187.html) (дата звернення: 31.01.2026).
- [12] Vargas G. A., Schlutz D. Opening Public Officials' Coffers: A Quantitative Analysis of the Impact of Financial Disclosure Regulation on National Corruption Levels. *European Journal of Criminal Policy and Research*. 2016. Vol. 22. P. 439–475. <https://doi.org/10.1007/s10610-016-9320-3>.
- [13] Чорноус Ю., Денисенко С., Грудницький В., Туркот О., Сікорський О. Правове регулювання обігу криптовалют в Україні та ЄС. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. Т. 22, спецвип. 2. С. 1–6. URL: <https://www.abacademies.org/abstract/legal-regulation-of-cryptocurrency-turnover-in-ukraine-and-the-eu-8439.html> (дата звернення: 31.01.2026).
- [14] Хабло О., Никоненко М., Заїка С., Галаган С., Бут Ю. Реалізація принципу верховенства права у кримінальному процесі України в умовах воєнного стану. *Jurnal Cita Hukum*. 2025. Т. 13, № 3. С. 479–494. URL: <https://journal.uinjkt.ac.id/citahukum/article/view/46340>.
- [15] Вирок Вищого антикорупційного суду від 05.02.2024 р. у справі № 991/503/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116751816> (дата звернення: 31.01.2026).
- [16] Рішення Вищого антикорупційного суду від 13.07.2022 р. у справі № 991/366/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105252483> (дата звернення: 31.01.2026).
- [17] Хутор Т. М. Стягнення активів у дохід держави в результаті визнання їх необґрунтованими: прихований вид покарання? *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2021. Т. 7. С. 61–70. <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2021.7.61-70>.

- [18] Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
- [19] Хутор Т. М. Цивільна конфіскація необґрунтованих активів крізь призму захисту права власності. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/469eb223-5ced-453c-a46b-33a937c44c6f/content> (дата звернення: 31.01.2026).
- [20] Рішення Європейського суду з прав людини від 12.05.2015 р. у справі № 36862/05 «Тогітідзе та інші проти Грузії». URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-154398> (дата звернення: 31.01.2026).
- [21] Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
- [22] Ухвала Вищого антикорупційного суду від 11.03.2025 р. у справі № 991/1901/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125747792> (дата звернення: 31.01.2026).
- [23] Як в Україні працює цивільна конфіскація? URL: <https://ti-ukraine.org/research/yak-v-ukrayini-pratsyuє-tsyvilna-konfiskatsiya/> (дата звернення: 31.01.2026).
- [24] Muhammad Azman Ng. N., Ayub Z. A., Rahman R. A. The legal aspect of illicit enrichment in Malaysia: Is it a crime to be rich? *UUM Journal of Legal Studies*. 2022. No. 13(2). P. 267–293. <https://doi.org/10.32890/uujls2022.13.2.11>.
- [25] Рішення Конституційного Суду України від 26.02.2019 р. у справі № 1-р/2019. URL: <https://ccu.gov.ua/docs/2627> (дата звернення: 31.01.2026).
- [26] Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
- [27] Незаконне збагачення. URL: <https://www.facebook.com/share/p/15jWDRvELt/> (дата звернення: 31.01.2026).
- [28] Вирок Вищого антикорупційного суду від 29.05.2024 р. у справі № 991/3773/24. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119385381> (дата звернення: 31.01.2026).

References

- [1] Maksak, V.I. (2024). Democracy in Ukraine: Challenges, values and development prospects. *Public Administration and Management in Ukraine*, 39, 203–207. <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.39.38>.
- [2] United Nations Convention against Corruption. United Nations. (2003). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
- [3] Rishko, B.S. (2016). Latent crime: Concepts, causes, detection methods. *Uzhhorod National University Herald. Series: Law*, 41(2), 130-132. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/75af4805-3623-4647-82a2-8de01deb4823/content>.
- [4] Lazaryev, A.P. (2018). *Mechanism of conducting investigative (search) actions in criminal proceedings*. Ph.D. Thesis. Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University.
- [5] Criminal Code of Ukraine. (April 5, 2001). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
- [6] Criminal Procedure Code of Ukraine. (April 13, 2012). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
- [7] Kolomojets, T.O. (2021). Anti-corruption declaration as a means for preventing corruption in public service: type diversity consolidated in the world's laws. *Scientific*

Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Law, 3, 49-56. <https://doi.org/10.32838/tnu-2707-0581/2021.3/09>.

- [8] Kolotylo, O.O. (2019). Confiscation outside criminal prosecution (civil confiscation): An international law perspective. *Scientific Notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, 3*, 81-88. Retrieved from http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzizvru_2019_3_10.
- [9] Skirmantas, B. (2025). Confiscation Beyond the All-Crime Approach and the Proportionality Principle—A Case of the Lithuanian Illicit Enrichment Offence Concept. *LawS (MDPI), 14*(1), 1-14. <https://doi.org/10.3390/laws14010001>.
- [10] Shabatura, M.V. (2022). Improving the current criminal procedural legislation on the association and allocation of materials of criminal proceedings. *Nashe Pravo, 1*, 241-246. <https://doi.org/10.32782/np.2022.1.39>.
- [11] Reznik, O., Shendryk, V., Zapototska, O., Popovich, Y., & Pochtovyi, M. (2019). The Features of E-Declaration as an Effective Tool to Prevent Corruption. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues, 22*(2S). Retrieved from <https://www.abacademies.org/articles/the-features-of-edeclaration-as-an-effective-tool-to-prevent-corruption-8187.html>.
- [12] Vargas, G.A., & Schlutz, D. (2016). Opening Public Officials' Coffers: A Quantitative Analysis of the Impact of Financial Disclosure Regulation on National Corruption Levels. *Eur J Crim Policy Res, 22*, 439-475. <https://doi.org/10.1007/s10610-016-9320-3>.
- [13] Chornous, Yu., Denysenko, S., Hrudnytskyi, V., Turkot, O., & Sikorskyi, O. (2019). Legal regulation of crypto currency turnover in Ukraine and the EU. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues, 22*(Special Issue 2), 1-6. Retrieved from <https://www.abacademies.org/abstract/legal-regulation-of-cryptocurrency-turnover-in-ukraine-and-the-eu-8439.html>.
- [14] Khablo, O., Nykonenko, M., Zaika, S., Galagan, S., & But, Y. (2025). Implementation of the principle of the rule of law in the criminal process of Ukraine under martial law. *Jurnal Cita Hukum, 13*(3), 479-494. URL: <https://journal.uinjkt.ac.id/citahukum/article/view/46340>.
- [15] Verdict of the High Anti-Corruption Court of Ukraine. (February 5, 2024). Case No. 991/503/23. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116751816>.
- [16] Decision of the High Anti-Corruption Court of Ukraine. (July 13, 2022). Case No. 991/366/22. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105252483>.
- [17] Khutor, T.M. (2021). Seizure of assets in favor of the state as a result of recognition as unjustified: A hidden type of punishment? *Scientific Notes of NaUKMA. Legal Sciences, 7*, 61-70. <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2021.7.61-70>.
- [18] Civil Procedure Code of Ukraine. (March 18, 2004). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
- [19] Khutor, T.M. (2020). Civil confiscation of unjustified assets through the prism of property rights protection. Retrieved from <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/469eb223-5ced-453c-a46b-33a937c44c6f/content>.
- [20] Gogitidze and Others v. Georgia, no. 36862/05, European Court of Human Rights. (May 12, 2015). Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-154398>.

- [21] Civil Code of Ukraine. (January 16, 2003). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
- [22] Order of the High Anti-Corruption Court of Ukraine. (March 11, 2025). Case No. 991/1901/25. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125747792>.
- [23] How civil confiscation works in Ukraine. (2024). Retrieved from <https://ti-ukraine.org/research/yak-v-ukrayini-pratsyuye-tsyvilna-konfiskatsiya/>.
- [24] Muhammad Azman Ng, N., Ayub, Z.A., & Rahman, R.A. (2022). The legal aspect of illicit enrichment in Malaysia: Is it a crime to be rich? *UUM Journal of Legal Studies*, 13(2), 267-293. <https://doi.org/10.32890/uumjls2022.13.2.11>.
- [25] Order of the Constitutional Court of Ukraine. (February 26, 2019). Case No. 1-р/2019. Retrieved from <https://ccu.gov.ua/docs/2627>.
- [26] Law of Ukraine No. 1700-VII "On Prevention of Corruption". (October 14, 2014). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
- [27] Illegal enrichment (2025). Retrieved from <https://www.facebook.com/share/p/15jWDRvELt/>.
- [28] Verdict of the High Anti-Corruption Court of Ukraine. (May 29, 2024). Case No. 991/3773/24. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119385381>.

Василь Михайлович Гудз

аспірант кафедри кримінального процесу
Національна академія внутрішніх справ
03035, Площа Солом'янська, 1, Київ, Україна
e-mail: hudzvm@gmail.com
ORCID 0009-0007-4212-0720

Vasyl M. Hudz

Ph.D. Student Department of Criminal Procedure
National Academy of Internal Affairs
03035, 1 Solomyanska Square, Kyiv, Ukraine
e-mail: hudzvm@gmail.com
ORCID 0009-0007-4212-0720

Рекомендоване цитування: Гудз В. М. Алгоритм дій сторони обвинувачення після виявлення незадекларованих активів у ході розслідування отримання неправомірної вигоди. *Проблеми законності*. 2026. Вип. 172. С. 251–270. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.172.351253>.

Suggested Citation: Hudz, V.M. (2026). Algorithm of Actions of the Prosecution After Detecting Undeclared Assets in the Course of Investigating the Receipt of Undue Advantage. *Problems of Legality*, 172, 251-270. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.172.351253>.

Статтю подано / Submitted: 06.01.2026
Доопрацьовано / Revised: 27.02.2026
Схвалено до друку / Accepted: 25.03.2026
Опубліковано / Published: 31.03.2026